

● مقاله تحقیقی کد مقاله: ۰۳۳

الگوی استفاده از اینترنت در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران و ایمنی آن

چکیده

زمینه: اینترنت یک ابزار کاربردی دسترسی به اطلاعات است. در این مطالعه الگوی استفاده از اینترنت در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران و ایمنی آن مورد بررسی قرار گرفت.

روش کار: در یک مطالعه مقطعی ابتدا کلیه مناطق آموزش و پرورش شهر تهران بر اساس نمونه‌گیری طبقه‌ای به سه ناحیه شمال، مرکز و جنوب تقسیم شد. سپس بر اساس توزیع دانش‌آموزان در هر منطقه تعداد ۵۵۲ نمونه تعیین شد. روایی و پایایی پرسشنامه با استفاده از اعتبار محتوی و آزمون مجدد تعیین شد. پرسشگران آموزش دیده پس از اخذ رضایت از نمونه‌ها پرسشنامه‌های طرح را تکمیل کردند.

یافته‌ها: نمونه‌ها ۲۶۰ نفر (۴۷/۱) درصد پسر و ۲۹۲ نفر (۵۲/۹) درصد دختر با میانگین و انحراف معیار سن $16/04 \pm 1/704$ (حداقل ۱۴ سال و حداکثر ۱۹ سال) بودند. الگوی استفاده از اینترنت بیشترین سایت مورد استفاده ۴۵/۳ درصد سایت موسیقی و سایت مورد علاقه ۴۱/۷ درصد عکس بود. ۴۳ درصد از نمونه‌های مورد بررسی با سایت‌های ممنوعه آشنایی داشتند. محل قرارگیری کامپیوتر در ۶۷/۲ درصد افراد در منزل و در ۷۰/۱ درصد افراد در اتاق شخصی بود. استفاده از اینترنت در ۲۸/۳ درصد از افراد در هنگام شب بوده و از اتاق‌های گفتگو، چت روم و از فیلتر شکن استفاده می‌کردند. استفاده از فیلتر شکن و سایت‌های ممنوعه در پسران ۴۳/۳٪ نسبت به دختران ۳۱٪ و میزان چشم درد در دختران در استفاده از اینترنت ۱۸/۱٪ نسبت به پسران ۱۲/۷٪ معنی‌دار ($P < 0/001$) بود.

بحث و نتیجه‌گیری: نزدیک به نیمی از افراد با سایت‌های ممنوعه آشنایی داشتند. به نظر می‌رسد با توجه به الگوی مورد استفاده احتمال دریافت عکس‌های محرک احساسات جنسی یا استفاده از سایر سایت‌های ممنوعه وجود دارد. ایمنی استفاده از اینترنت نیز نیاز به توجه بیشتر از سوی جامعه و خانواده دارد.

واژگان کلیدی: ایمنی، الگو، اینترنت، محرک احساسات جنسی، دانش‌آموز، دبیرستانی

الهه عینی ۱

منیژه ایرانفر ۲

دکتر حمید سوری ۳*

۱- مربی، اپیدمیولوژی حوادث، پژوهشگر

۲- کارشناس ارشد، روانشناسی اجتماعی، پژوهشگر

۳- استاد گروه اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

* نشانی نویسنده مسؤؤل: تهران، اوین، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، مرکز تحقیقات ارتقاء ایمنی و پیشگیری از مصدومیت‌ها

تلفن: ۲۲۴۳۹۹۸۰

نشانی الکترونیکی:

hsoori@yahoo.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۱۱/۱۹

تاریخ اصلاح نهایی: ۹۰/۱۲/۶

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۵/۱۶

مقدمه

با اینترنت شروع می‌کنند. رفتارهای پر خطری که دانش‌آموزان گزارش کرده‌اند، عبارتند از: دادن مشخصات شخصی خود به کسی، استفاده از اینترنت برای اذیت و مزاحمت شخص دیگر، اذیت دانش‌آموزان کوچکتر، چت کردن با افراد قوی‌تر و شروع رابطه، ارسال الکترونیکی عکس خود، خصوصاً به فرد خاصی، بی‌ادبی کردن با دیگران، شوخی‌های اینترنتی، بازدید از سایت‌های جنسی بود [۶]. نوع، مکان و زمان استفاده از اینترنت در کاربران طبیعی با معتادان متفاوت است. بیشتر کاربران طبیعی شب‌ها از اینترنت استفاده می‌کنند و در مدرسه به اینترنت وصل می‌شوند. در حالی که از نظر نوع استفاده بیشترین مورد مربوط به پست الکترونیک و کمترین آن گفتگوی اینترنتی است. بهره‌جویی از برنامه‌های علمی- تخصصی اینترنت در کاربران طبیعی حدود سه برابر بیشتر از معتادان به اینترنت و بالعکس میزان استفاده معتادین شدید از گفتگوی اینترنتی بیش از سه برابر کاربران طبیعی است، هر چه از حالت طبیعی به حالت اعتیاد پیش می‌رویم [۴]. ساعات استفاده از اینترنت از ۱ ساعت تا ۶۰ ساعت در هفته متغیر است و متوسط زمان استفاده ۱۲ ساعت در هفته است [۳]. تفاوت معنی‌داری در استفاده از اینترنت بین دو جنس مشاهده شده است. عموماً پسرها بیشتر از دخترها از اینترنت استفاده می‌کنند، در حالی که تنها تفاوت اندکی بین گروه‌های سنی و استفاده از اینترنت دیده شده است [۷]. پسرهایی که برای انجام تکالیف درسی، گشت در اینترنت و برقراری ارتباط با سایرین از اینترنت استفاده می‌کنند، بیش از سایرین به فعالیت‌های جسمانی و اجتماعی می‌پردازند. در حالی که پسرهایی که برای بازی‌های کامپیوتری از اینترنت استفاده می‌کنند، از نظر رفتاری و اجتماعی غیر فعال هستند. در مورد دخترها، الگوی استفاده از اینترنت و سبک زندگی ارتباط معناداری نشان نداد [۸]. مدت زمان سپری شده روزانه در اینترنت و سبک زندگی نیز رابطه‌ای با هم ندارند [۸]. دسترسی به اینترنت ایمن برای دانش‌آموزان موضوعی است که در سال‌های اخیر مورد توجه بیشتری قرار گرفته است و برای کودکان به طور فزاینده‌ای امکان‌پذیر شده است [۵]. برای محافظت کودکان از خطرات بالقوه اینترنت، ضروری است که درک و شناخت بهتری از خطرات موجود داشته باشیم. از آنجایی که اطلاعات اندکی در مورد نحوه و میزان استفاده اینترنت در بین دانش‌آموزان ایرانی وجود دارد. این مطالعه برای تعیین الگوی استفاده از اینترنت در دانش‌آموزان دبیرستانی شاغل به تحصیل در مدارس دولتی و غیرانتفاعی شهر تهران و ایمنی آن مورد بررسی قرار گرفت.

اینترنت یکی از مهم‌ترین ابزارهای دسترسی به اطلاعات در عصر حاضر است. این فناوری با گسترش سریع خود توانسته است علاوه بر کاربردهای شخصی، در بعد آموزشی و پژوهشی نیز تحول ایجاد نماید و موجبات ارتقا سطح دانش و توانایی دانش‌آموزان، دانشجویان و سایر افراد جامعه را از طریق دستیابی سریع و ارزان با اطلاعات و منابع علمی فراهم آورد [۱]. در حال حاضر، از اینترنت به شکل‌های مختلف پست الکترونیک، تبادل مقاله‌های علمی، صفحه‌های خانگی درسی، اتصال به پایگاه‌های وب، آموزش الکترونیکی و سایر روش‌ها استفاده می‌شود [۱]. اینترنت یک ابزار کاربردی است اما می‌تواند در موارد زیادی هم برای سلامتی کودکان مضر باشد. بر اساس گزارش مطالعه‌ای در سال ۲۰۰۴ در انگلستان، ۷۵٪ خانواده‌ها و کودکان آنها به اینترنت خانگی دسترسی داشتند [۲]. به علاوه ۹۸٪ کودکان بین ۹ تا ۱۹ سال گزارش کردند که در طول هفته به طور معمول از اینترنت استفاده می‌کنند (۹۲٪ دسترسی به اینترنت در مدرسه، ۷۵٪ منزل و ۶۴٪ در سایر مکان‌ها). در این مطالعه معلوم شد که ۳۸٪ کودکان بین ۹ تا ۱۹ ساله یک مورد محرک احساسات جنسی دریافت کرده‌اند، ۳۶٪ یک وب سایت محرک احساسات جنسی را اتفاقی دیده‌اند و ۲۵٪ آنها ایمل محرک احساسات جنسی دریافت کرده‌اند. همین کودکان در پاسخ به سؤال دادن اطلاعات شخصی خود به کسی، ۷۰٪ به هنگام بردن جایزه در اینترنت و ۴۶٪ به هنگام ارتباط روی خطی اینترنتی اطلاعات شخصی خود را گفته‌اند. بر اساس مطالعه‌ای سن کاربران اینترنت بین ۱۴ الی ۳۷ سال متغیر است [۳]. تمایل نوجوانان ۱۹-۱۵ سال به اینترنت بسیار شدیدتر از سایر گروه‌های سنی است ($P < .001$). همچنین تمایل به اینترنت در گروه‌های مجرد و دانش‌آموزان دبیرستان نسبت به سایر گروه‌ها بیشتر است [۴]. بر اساس مطالعات ۱۳ میلیون کودک در اروپا به طور روی خط به اینترنت دسترسی دارند. که از این بین، سن ۳۰٪ (۴ میلیون) آنها زیر ۱۲ سال و ۷۰٪ (۹ میلیون) بقیه بین ۱۲ تا ۱۷ سال است [۵]. بر اساس مطالعات قبلی لیستی از خطرات اینترنت برای دانش‌آموزان شامل: اشتهاء ادبیات زشت، تبعیض جنسی، ترویج مفاهیم بزرگسالی، قمار و بازی اینترنتی، نژاد پرستی، ارائه رفتارهای قالبی خاص، ارائه تصاویر و بازی‌های خشن، دزدی ادبی، اعلانات و آگهی‌های خارج از نزاکت، بدگویی ارائه شده است [۵]. دانش‌آموزان رفتارهای پر خطر خود را

جمع‌آوری اطلاعات، داده‌ها با نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها در قالب تعداد و درصد و برای تعیین ارتباط بین تعدادی از متغیرها از آزمون کای دو استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج نشان داد، در جامعه مورد بررسی ۲۶۰ نفر (۴۷/۱) درصد پسر و ۲۹۲ نفر (۵۲/۹) درصد دختر بودند. میانگین و انحراف معیار سن در جامعه مورد بررسی $۱۶/۰۴ \pm ۱/۷۰۴$ با حداقل ۱۴ سال و حداکثر ۱۹ سال بودند. ۳۱۳ نفر (۵۶/۷) درصد از مدارس دولتی و ۲۳۹ نفر (۴۳/۳) درصد متعلق به مدارس غیردولتی بودند. (جدول ۱) توزیع مناطق آموزش و پرورش، مقطع تحصیلی و رشته تحصیلی را در جمعیت مورد بررسی نشان می‌دهد.

مواد و روش‌ها

در یک مطالعه مقطعی در ابتدا از کلیه مناطق آموزش و پرورش بر اساس نمونه‌گیری طبقه‌ای، شهر تهران به سه ناحیه شمال، مرکز و جنوب تقسیم شد سپس کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستانی در مدارس دولتی و غیردولتی شهر تهران تعیین و پس از آن بر اساس توزیع دانش‌آموزان در هر منطقه تعداد نمونه‌ها تعیین شد. در این مطالعه حجم نمونه مورد بررسی با احتمال ریزش ده درصد ۵۵۲ نفر در نظر گرفته شد. سپس مجوزهای لازم از مناطق آموزش و پرورش شهر تهران اخذ شد، پرسشنامه طرح تهیه و روایی و پایایی آن با استفاده از اعتبار محتوی و آزمون مجدد تعیین شد، پرسشگران همه کارشناسان ارشد بوده و مورد آموزش یکسان قرار گرفتند. قبل از اقدام به نمونه‌گیری از هر منطقه ابتدا با مدارس مورد نظر هماهنگی می‌شد و سپس پرسشگران به مدارس مراجعه می‌کردند. پرسشگران آموزش دیده با نمونه‌ها مصاحبه کرده و پس از کسب رضایت از نمونه‌ها اطلاعات را از دانش‌آموزان جمع‌آوری کردند. پس از

جدول ۱- توزیع مناطق آموزش و پرورش، مقطع تحصیلی و رشته تحصیلی در جمعیت مورد بررسی

درصد	تعداد	متغیرها	
۲۲/۶	۱۲۵	شمال	مناطق مورد بررسی
۲۹/۰	۱۶۰	مرکز	
۴۸/۴	۲۶۷	جنوب	
۱۰۰	۵۵۲	کل	
۳۰/۰	۱۶۸	پایه یک متوسطه	مقطع تحصیلی
۳۱/۰	۱۷۱	پایه دو متوسطه	
۲۴/۰	۱۳۲	پایه سه متوسطه	
۱۵/۰	۸۱	پیش دانشگاهی	
۱۰۰	۵۵۲	کل	
۴۸	۲۶۶	ریاضی	رشته تحصیلی
۳۲	۱۷۵	علوم تجربی	
۱۲	۶۸	انسانی	
۸	۴۳	هنر	
۱۰۰	۵۵۲	کل	

جدول ۲ زمان شروع به استفاده از اینترنت، مدت استفاده در شبانه‌روز را نشان می‌دهد.

جدول ۱ نشان می‌دهد تعداد دانش‌آموزان در جنوب شهر تهران بیشتر از مرکز و شمال شهر می‌باشد و تعداد دانش‌آموزان رشته ریاضی نیز بیشتر از سایر رشته‌هاست.

جدول ۲- تعداد و درصد زمان شروع به استفاده از اینترنت، مدت استفاده در شبانه‌روز در جمعیت مورد بررسی			
متغیرها		تعداد	درصد
زمان شروع به استفاده از اینترنت	شش ماه پیش	۴۰	۷/۲
	یک سال پیش	۵۲	۹/۴
	۲ سال پیش	۵۸	۱۰/۵
	۳ سال پیش	۱۳۹	۲۵/۲
مدت به ساعت			
میانگین و انحراف معیار	حداقل	حداکثر	
۲/۲±۲/۶	۰	۲۴	مدت استفاده در شبانه‌روز

جدول ۲ نشان داد بیش از یک‌چهارم از جمعیت مورد بررسی استفاده از اینترنت را از سه سال بیشتر شروع کرده‌اند. دریافتی را در جمعیت مورد بررسی را نشان می‌دهد.

جدول ۳ نشان داد بیش از یک‌چهارم از جمعیت مورد بررسی استفاده از اینترنت را از سه سال بیشتر شروع کرده‌اند.

جدول ۳- تعداد و درصد نوع سایت مورد استفاده و سایت مورد علاقه و نوع ایمیل دریافتی در جمعیت مورد بررسی						
سایت‌ها	سایت مورد استفاده		سایت مورد علاقه		نوع ایمیل دریافتی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
موسیقی	۲۵۰	۴۵/۳	۲۳۵	۴۲/۶	۱۱۷	۲۱/۲
اخبار	۱۳۴	۲۴/۳	۱۰۲	۱۸/۵	۱۴۱	۲۵/۵
علمی	۲۱۸	۳۹/۵	۱۶۳	۲۹/۵	۱۱۷	۲۱/۲
فیلم	۱۳۴	۲۴/۳	۱۳۷	۲۴/۸	۸۵	۱۵/۴
جوک	۱۳۳	۲۴/۱	۱۰۵	۱۹	۱۲۹	۲۳/۴
ورزشی	۱۱۸	۲۱/۴	۹۸	۱۷/۸	۵۲	۹/۴
عکس	۲۳۰	۴۱/۷	۲۳۸	۴۳/۱	۱۸۴	۳۳/۳
بازی	۱۱۱	۲۰/۱	۹۹	۱۷/۹	۵۶	۱۰/۱
Friend feed	۴۹	۸/۸	۴۷	۸/۵	-	-
Twitter	۳۷	۶/۷	۳۲	۵/۸	-	-
Face book	۱۴۹	۲۷/۰	۱۳۸	۲۵	-	-
Other	۱۶	۲/۹	۸	۱/۴	۱۳	۲/۴

در جمعیت مورد بررسی ۲۳۷ نفر یعنی ۴۳ درصد با سایت‌های ممنوعه آشنایی داشتند و ۳۱۵ نفر یعنی ۵۷ درصد سایت‌های ممنوع را نمی‌شناختند.

جدول ۳ نشان داد بیشترین سایت مورد استفاده به میزان ۴۵/۳ درصد سایت موسیقی بود. بیشترین سایت مورد علاقه آنان با میزان ۴۳/۱ درصد سایت عکس و بیشترین نوع ایمیل دریافتی عکس به میزان ۳۳/۳ درصد بود.

جدول ۴) تعداد و درصد نوع رابطه با دوستان اینترنتی، اختلاف سنی و جنسیت دوستان اینترنتی را نشان می‌دهد.

بالاترین درصد ابزارها و منابع مورد استفاده موتور جستجوی Google به میزان ۴۹/۵ درصد بود و کمترین میزان استفاده از بانک‌های اطلاعاتی به میزان ۵/۸ درصد بود.

جدول ۴- تعداد و درصد نوع رابطه با دوستان اینترنتی، اختلاف سنی و جنسیت دوستان اینترنتی		
درصد	تعداد	دوستان اینترنتی
۴۴/۶	۲۴۶	دوستی ساده
۱۰/۳	۵۷	دوستی رومانتیک
۹/۴	۵۲	ملاقات حضوری
۲/۲	۱۲	سایر موارد
۳/۱	۱۷	کوچک‌تر
۲۳/۲	۱۲۸	هم‌سن
۱۵	۸۳	بزرگ‌تر
۲۱/۹	۱۲۱	نمی‌دانم
۱۱/۶	۶۴	پسر
۱۷/۴	۹۶	دختر
۳۷/۹	۲۰۹	هر دو جنس

هدف استفاده از منابع اینترنتی بالاترین درصد برای تفریح به میزان ۵۶/۷ درصد، نحوه استفاده از اینترنت بالاترین درصد به خودم (کوشش و خطا) به میزان ۵۸/۲ درصد بود. در جمعیت مورد بررسی ۲۷۷ نفر یعنی ۵۲/۲ درصد ایمیل داشتند.

بالاترین میزان چک ایمیل شخصی ۱۹/۴ درصد هفته‌ای یکبار صورت می‌گیرد، مهارت در استفاده از اینترنت بالاترین میزان ۳۶/۲ درصد در مهارت زیاد، ارسال عکس ۵۶/۷ اصلاً عکسی ارسال نکرده‌اند و تنها ۴/۹ درصد خیلی زیاد ارسال کرده‌اند و ارسال مشخصات شخصی با اینترنت ۵۵/۶ درصد اصلاً مشخصات شخصی خود را ارسال نکرده‌اند و تنها ۱۱/۲ درصد خیلی زیاد ارسال کرده‌اند. در ۳۹/۵ درصد افراد سطح زبان انگلیسی خوب یا عالی بود. زبان سایت‌های بازدیدی بالاترین میزان زبان انگلیسی به میزان ۴۷/۳ درصد بود و ۳۱/۲ درصد از افراد از اتاق‌های گفتگو، چت روم استفاده می‌کردند. استفاده از Web log در جمعیت مورد بررسی ۱۲۶ نفر یعنی ۲۲/۸ درصد بود و ۱۸۳ نفر یعنی ۳۳/۲ درصد از جمعیت مورد بررسی از فیلترشکن استفاده می‌کردند. ۶۴ نفر یعنی ۱۱/۶ درصد از جمعیت مورد بررسی خرید اینترنتی داشته که از این درصد به میزان ۱۰/۶ درصد کمتر از ۵ بار و تنها یک درصد بیشتر از پنج تا بیست بار خرید اینترنتی داشتند و ۳۲۷ نفر یعنی ۵۹/۲ درصد از جامعه خرید اینترنتی نداشتند.

یک‌چهارم از افراد در استفاده از اینترنت درد داشتند و ۴۵/۳ درصد از آن‌ها راه‌های مقابله با درد را می‌دانستند و ۲۶/۶ درصد نیز طریقه تنظیم میز و صندلی کامپیوتر را می‌دانستند. بالاترین منبع در یادگیری مقابله با دردهای ناشی از استفاده از کامپیوتر و طریقه تنظیم میز و صندلی کامپیوتر رادیو و تلویزیون به ترتیب در مقابله با درد و طریقه تنظیم به میزان ۱۸/۵ و ۱۸/۳ درصد بود.

در رابطه با تأثیر اینترنت در رفتار اجتماعی ۱۷۵ نفر یعنی ۳۱/۷ درصد از جمعیت مورد بررسی اینترنت را تأثیرگذار ذکر کرده‌اند. بالاترین درصد تأثیر اینترنت در رفتار اجتماعی در جمعیت مورد بررسی را در ایجاد شادابی و نشاط به میزان ۱۵/۹ درصد ذکر کرده‌اند. تأثیرات معنوی ناشی از استفاده از اینترنت نشان داد پاسخ تأثیری در باورهای مذهبی من نداشته است به میزان ۳۳/۵ درصد بالاترین درصد را داشت. در خصوص اطلاع از آزار و اذیت اینترنتی ۲۶۴ نفر یعنی ۴۷/۸ درصد از آزار و اذیت اینترنتی اطلاع داشتند میزان آزار اینترنتی به میزان زیاد و بسیار زیاد ۲/۵ درصد و شوخی اینترنتی به میزان زیاد و بسیار زیاد ۱۵/۲ درصد، محل قرارگیری کامپیوتر در منزل بالاترین میزان در اطاق شخصی ۷۰/۱ درصد، مکان استفاده از اینترنت بالاترین میزان در خانه به میزان ۶۷/۲ درصد و مواقع استفاده از اینترنت بالاترین میزان ۲۸/۳ درصد در هنگام شب می‌باشد.

جدول ۵- ارتباط بین جنسیت و استفاده از فیلترشکن، نوع درد و سایتهای ممنوعه در جمعیت مورد بررسی						
جنس	استفاده از فیلترشکن		چشم درد		استفاده از سایتهای ممنوع	
	بلی	خیر	بلی	خیر	بلی	خیر
پسر	۱۰۹*	۱۲۹	۳۳	۲۲۷	۹۸*	۱۰۵
دختر	۷۴	۱۴۵	۵۵*	۲۳۷	۶۱	۱۳۱
جمع	۱۸۳	۲۷۴	۸۸	۴۶۴	۱۵۹	۲۳۶

* P<0/001

ارتباط بین جنسیت و استفاده از فیلترشکن، نوع درد و سایتهای ممنوعه در جمعیت مورد بررسی با آزمون کای دو نشان داد پسران به شکل معنی‌داری ($P<0/001$) نسبت به دختران بیشتر از فیلترشکن استفاده می‌کنند. دختران به شکل معنی‌داری ($P<0/001$) نسبت به پسران بیشتر از چشم درد در استفاده از اینترنت رنج می‌برند و پسران به شکل معنی‌داری ($P<0/001$) نسبت به دختران بیشتر از سایتهای ممنوع اینترنتی استفاده می‌کنند.

بحث

نتایج پژوهش نشان داد، در جامعه مورد بررسی نزدیک به نیمی از افراد پسر و بیش از نیمی از آن‌ها دختر بودند. کثرت دانش‌آموزان در جنوب شهر تهران بیشتر از مرکز و شمال شهر می‌باشد و تعداد دانش‌آموزان رشته ریاضی نیز بیشتر از سایر رشته‌هاست. الگوی استفاده از اینترنت: بیش از یک‌چهارم از جمعیت مورد بررسی استفاده از اینترنت را از سه سال بیشتر شروع کرده‌اند. نزدیک به نیمی از افراد مورد بررسی بیشترین سایت مورد استفاده سایت موسیقی بود و بیشترین سایت مورد علاقه آنان سایت عکس و در بیش از یک‌سوم افراد بیشترین نوع ایمیل دریافتی عکس بود. نزدیک به نیمی از افراد با سایتهای ممنوعه آشنایی داشتند. ابزارها و منابع مورد استفاده در نیمی از افراد مورد بررسی موتور جستجوی Google بود. نیمی از افراد در روابط اینترنتی دوستی ساده داشتند. اختلاف سنی در دوستان اینترنتی در بیش از یک‌پنجم افراد با هم سن‌ها بود و در ارتباطات اینترنتی ارتباط با هر دو جنس در بیش از یک‌سوم افراد بود. یک‌چهارم از افراد در استفاده از اینترنت درد داشتند و نزدیک به نیمی از آن‌ها راه‌های مقابله با درد را می‌دانستند و بیش از یک‌پنجم افراد نیز طبقه تنظیم میز و صندلی کامپیوتر را می‌دانستند. منبع

یادگیری در مقابله با دردهای ناشی از استفاده از کامپیوتر و طبقه تنظیم میز و صندلی کامپیوتر در نزدیک به یک‌پنجم افراد رادیو و تلویزیون بود. پاسخ به اگر کسی مزاحم استفاده شما از اینترنت شود، عصبانی می‌شوید؟ بیش از یک‌پنجم افراد میزان زیاد و خیلی زیاد و آیا دوستان خود را از طریق اینترنت پیدا می‌کنید؟ کمترین میزان را داشت. ایمنی استفاده از اینترنت: در رابطه با تأثیر اینترنت در رفتار اجتماعی بیش از یک‌سوم از جمعیت مورد بررسی اینترنت را تأثیرگذار دیده‌اند. نزدیک به یک‌پنجم از افراد تأثیر اینترنت در رفتار اجتماعی را در ایجاد شادابی و پایین‌ترین میزان را در ایجاد تنهایی و انزوا و استرس ذکر کرده‌اند. تأثیرات معنوی ناشی از استفاده از اینترنت نشان داد پاسخ تأثیری در باورهای مذهبی من نداشته است در بیش از یک‌سوم افراد مشاهده شد. در خصوص اطلاع از آزار و اذیت اینترنتی نیمی از افراد از آزار و اذیت اینترنتی اطلاع داشتند. میزان آزار اینترنتی و شوخی اینترنتی در بیشتر یک‌دهم افراد مشاهده شد. محل قرارگیری کامپیوتر در منزل در اتاق شخصی و مکان استفاده از اینترنت در بیش از دوسوم افراد در خانه مشاهده شد. مواقع استفاده از اینترنت در بیش از یک‌سوم افراد در هنگام شب می‌باشد.

هدف استفاده از منابع اینترنتی، در بیش از نیمی از افراد برای تفریح، نحوه استفاده از اینترنت نیز در بیش از نیمی از افراد به خودم (کوشش و خطا) تعلق گرفت. بیش از نیمی از افراد مورد بررسی ایمیل دارند. میزان چک ایمیل شخصی در نزدیک به یک‌پنجم افراد هفته‌ای یک‌بار صورت می‌گیرد، مهارت در استفاده از اینترنت در بیش از یک‌سوم افراد در مهارت زیاد، بیش از نیمی از افراد اصلاً عکسی را از طریق اینترنت ارسال نکرده‌اند و در بیش از یک‌دهم افراد مشخصات شخصی خود را با اینترنت ارسال کرده‌اند.

در بیش از یک‌سوم افراد سطح زبان انگلیسی خوب یا عالی بود و زبان سایتهای بازدیدی در نزدیک به نیمی از افراد زبان انگلیسی

بود و بیش از یک سوم از افراد از اتاق‌های گفتگو، چت روم استفاده می‌کردند.

استفاده از Web log در جمعیت مورد بررسی در بیش از یک پنجم افراد بود. بیش از یک سوم از افراد مورد بررسی از فیلترشکن استفاده می‌کردند. بیش از یک دهم از جمعیت مورد بررسی خرید اینترنتی داشته که تعداد خرید در بیش از یک دهم موارد بیش از پنج مورد بوده است. استفاده از فیلترشکن و سایت‌های ممنوعه در پسران نسبت به دختران معنی‌دار بود ($P < 0/001$). نسبت چشم درد در دختران در استفاده از اینترنت نسبت به پسران معنی‌دار بود ($P < 0/001$). یافته‌های سایر مطالعات نشان داد که میزان استفاده از شبکه اینترنت با میزان مهارت استفاده از رایانه، مقطع تحصیلی، ساعات استفاده از رایانه، تعداد آثار علمی، وضعیت شغلی و با میزان تسلط به زبان انگلیسی، رشته تحصیلی و با میزان فعالیت پژوهشی، محل تولد و داشتن رایانه شخصی رابطه دارد [۱]. یافته‌های مطالعه دیگری نشان داد تمایل نوجوانان به اینترنت بسیار شدیدتر از سایر گروه‌های سنی بود. این رابطه در مورد افراد مجرد و دانش‌آموزان دبیرستانی نیز وجود داشت [۴]. یافته‌های مطالعه Nachmias در دانش‌آموز راهنمایی و دبیرستانی نشان داد استفاده از اینترنت در بین حدود نیمی از جامعه مورد مطالعه با هدف برقراری ارتباط، شروع شده و جستجوی اطلاعات در دومین مرحله قرار داشت. همچنین نتایج اختلاف معنی‌داری بین استفاده از اینترنت و جنس نشان داد. عموماً پسرها بیشتر از دخترها از اینترنت استفاده می‌کردند یافته‌های مطالعه حاضر نیز موید یافته‌های این مطالعه است [۷]. Ho در مطالعه‌ای با هدف تعیین الگوی استفاده از اینترنت بین نوجوانان و رابطه استفاده از اینترنت با سبک دختردگی، نشان داد پسرهایی که برای انجام تکالیف درسی، گشت در اینترنت و برقراری ارتباط با سایرین از اینترنت استفاده می‌کنند، بیش از سایرین به فعالیت‌های جسمانی و اجتماعی می‌پرداخت. در حالی که پسرهایی که برای بازی‌های کامپیوتری از اینترنت استفاده می‌کنند، از نظر رفتاری و اجتماعی غیرفعال هستند. در مورد دخترها و الگوی استفاده از اینترنت و سبک دختردگی ارتباط معناداری مشاهده نشد. مدت زمان سپری شده روزانه در اینترنت و سبک دختردگی نیز رابطه‌ای با هم نداشتند [۸]. Lazarinis با مرور مطالعات قبلی انجام شده بر روی مسایل و مشکلات ایمنی دسترسی به اینترنت برای کودکان نشان داد شامل خطراتی نظیر: آشنائه ادبیات زشت، تبعیض جنسی، ترویج مفاهیم بزرگسالی، قمار و بازی اینترنتی، نژاد پرستی، ارائه رفتارهای قالبی خاص، ارائه تصاویر و بازی‌های خشن، دزدی ادبی، اعلانات و آگهی‌های خارج از نزاکت، بدگویی بود [۵]. Dowell رفتارهای پرخطر اینترنتی گزارش شده توسط دانش‌آموزان را به شرح زیر

طبقه‌بندی کرد: دادن مشخصات شخصی خود به کسی، استفاده از اینترنت برای اذیت و مزاحمت شخص دیگر، اذیت دانش‌آموزان کوچک‌تر، چت کردن با افراد قوی‌تر و شروع رابطه‌ها، ارسال الکترونیکی عکس خود خصوصاً به فرد خاصی، بی‌ادبی کردن با دیگران، شوخی‌های اینترنتی، بازدید از سایت‌های جنسی [۶]. Livingstone در یک مطالعه توصیفی بچه‌هایی را که از اینترنت به طور روی خط استفاده می‌کردند بررسی کرد. مطابق یافته‌های مطالعه ۷۵٪ خانواده‌ها و کودکان آنها در انگلستان به اینترنت خانگی دسترسی دارند. به علاوه ۹۸٪ کودکان بین ۹ تا ۱۹ سال گزارش کردند که در طول هفته به طور روتین از اینترنت استفاده می‌کنند (۹۲٪ دسترسی به اینترنت در مدرسه، ۷۵٪ منزل و ۶۴٪ در سایر مکان‌ها) داشتند. در این مطالعه معلوم شد که ۳۸٪ کودکان بین ۹ تا ۱۹ ساله یک مورد محرک احساسات جنسی دریافت کرده‌اند، ۳۶٪ یک وب سایت محرک احساسات جنسی را اتفاقی دیده‌اند و ۲۵٪ آنها ایمیل محرک احساسات جنسی دریافت کرده‌اند. همین کودکان در پاسخ به سؤال دادن اطلاعات شخصی خود به کسی، اعلام کردند که ۷۰٪ به هنگام بردن جایزه در اینترنت و ۴۶٪ به هنگام ارتباط روی اینترنتی اطلاعات شخصی خود را گفته‌اند [۲]. یافته‌های مطالعه حاضر در بیشتر موارد مشابه با یافته‌های سایر تحقیقات است [۱۴-۱۲]. در این مطالعه اجازه پرسش مستقیم درباره دریافت عکس‌های محرک احساسات جنسی یا سایر موارد مثل قمار یا اعتیاد و خرید و فروش مواد قاچاق وجود نداشت لذا محقق غیرمستقیم سوالاتی در این زمینه داشته است. به نظر می‌رسد با توجه به اینکه دوره نوجوانی از مهم‌ترین و حساس‌ترین دوره‌های دختردگی انسان به شمار می‌رود. در این دوره، تغییراتی در جسم و روان نوجوان رخ می‌دهد که هر کدام به نوعی بر او اثر می‌گذارد. گاهی این تغییرات، شخصیت و منش او را به کلی دگرگون می‌سازد. از این رو شناخت جنبه‌های مهم روانی و عقلانی، جسمانی و روحی دوره نوجوانی مهم است. این آگاهی از بروز ناسازگاری‌های خاص این دوران جلوگیری می‌کند. دوران نوجوانی، همزمان با دوران بلوغ است. دوران بلوغ یکی از بحرانی‌ترین دوره‌های زندگی هر فرد است. لذا با توجه به اینکه جامعه مورد بررسی در منزل خود امکان دسترسی به اینترنت داشته و از فیلترشکن هم استفاده می‌کردند و به سایت‌هایی که دولت مسدود کرده است دسترسی می‌یافتند و استفاده از اینترنت بیشتر به هنگام شب بوده و با سایت‌های ممنوعه نیز آشنایی داشتند و پسران هم بیشتر از دختران از فیلتر شکن و سایت‌های ممنوعه استفاده می‌کردند. امکان رفتن به سایت‌های عکس‌های محرک احساسات جنسی یا سایر موارد مثل قمار یا اعتیاد و خرید و فروش مواد قاچاق و سایر سایت‌ها دور از ذهن نیست. الگوی ارائه شده در این مطالعه

نتایج حاصل از پژوهش به استحضار مسؤولین وزارت آموزش و پرورش رسانده شده تا آنان را در برنامه‌ریزی‌های دقیق آموزشی و تربیت نوجوانان کمک کند و به ابعاد تغییرات شخصیتی به دلیل بلوغ در این دوران نیز توجه شود.

رسانه‌های عمومی برنامه‌های آموزشی مناسب در راستای کنترل استفاده از سایت‌های غیرمجاز پیش‌بینی و برنامه‌های تفریحی و سرگرم‌کننده مناسب برای نوجوانان طراحی نمایند تا از اشتیاق آنان در استفاده از سایت‌های ممنوع کاسته شود.

تقدیر و تشکر:

مجریان و همکاران طرح بدینوسیله از حمایت‌های علمی و مالی مرکز تحقیقات ارتقاء ایمنی و پیشگیری از مصدومیت‌ها در تصویب و هدایت طرح تقدیر و تشکر می‌نمایند.

از وزارت آموزش و پرورش و مناطق ۱۹ گانه آن برای همکاری و مساعدت آنان تقدیر و تشکر می‌شود.

از نمونه‌های مورد بررسی برای همکاری و اعتماد به مجریان طرح تقدیر و تشکر می‌شود.

از کلیه پرسشگران گرامی در دقت در جمع‌آوری اطلاعات و همکاری بی‌دریغ آن‌ها نیز تقدیر و تشکر می‌شود.

فاقد اطلاعات مذکور است. ایمنی استفاده از اینترنت نیز نشان داد که این مقوله نیاز به برنامه‌ریزی و کنترل بیشتری دارد.

نتیجه‌گیری

نزدیک به نیمی از افراد با سایت‌های ممنوعه آشنایی داشتند. نیمی از افراد در روابط اینترنتی دوستی ساده داشتند. بیش از یک‌سوم از جمعیت مورد بررسی اینترنت را تأثیرگذار ذکر کرده‌اند. محل قرارگیری کامپیوتر در منزل در اتاق شخصی و مکان استفاده از اینترنت در بیش از دوسوم افراد در خانه بود. در بیش از یک‌سوم افراد در هنگام شب از اینترنت استفاده می‌کردند. بیش از نیمی از افراد از اینترنت به عنوان تفریح استفاده می‌کردند، بیش از یک‌سوم از افراد از اتاق‌های گفتگو، چت روم و نیز از فیلترشکن و سایت‌های ممنوعه استفاده می‌کردند. به نظر می‌رسد با توجه به الگوی مورد استفاده احتمال دریافت عکس‌های محرک احساسات جنسی یا سایر سایت‌های ممنوعه وجود دارد. ایمنی استفاده از اینترنت نیز نیاز به توجه بیشتر از سوی جامعه و خانواده دارد.

پیشنهادات:

پیشنهاد می‌شود تحقیقات تکمیلی با سؤالات راهنمایی‌کننده برای تعیین الگوی واقعی در استفاده از سایت‌های غیر مجاز و یا مخرب صورت پذیرد.

مراجع

- 1- Movahed Mohammadi; H, Ervani; H. Pattern of internet usage by university students at the Agronomy College in Iran. *Journal of Iranian Agronomy Science* 2002; (4), pp. 717-727.
- 2- Livingstone S, Bober M, Helsper E. 2005. www.children-go-online.net [22 July 2005].
- 3- Vizeshfar F. Survey on rate of internet addiction in cyber cafe user seasonal *Journal, Eleboyst of health Psychology* 2005; 26: 27-33.
- 4- Darghahi; H, Razavi; S. M. Internet Addiction and effectiveness' factors among people how living in west of Tehran. 2006; (3), pp. 265-272.
- 5- Lazarinis, F. Online risks obstructing safe internet access for students. *Electronic Library* 2010; 28 (1), pp. 157-170.
- 6- Dowell, E.B., Burgess, A.W., Cavanaugh, D.J. Clustering of Internet Risk Behaviors in a Middle School Student Population. *Journal of School Health* 2009; 79 (11), pp. 547-553.
- 7- Nachmias, R., Mioduser, D., Shemla, A. Internet usage by students in an Israeli high school. *Journal of Educational Computing Research* 2000; 22 (1), pp. 55-73 18.
- 8- Ho, S.M.Y., Lee, T.M.C. Computer usage and its relationship with adolescent lifestyle in Hong Kong. *Journal of Adolescent Health* 2001; 29 (4), pp. 258-266 37.
- 9- Viadero D. High tech preschoolers. *Education Week* 2005; 24: 9.
- 10- Wolak J, Kimberly J, Frinkelhor M, Frinkelhor D. Close online relationships in a national sample of adolescence. *Adelocence* 2002; 37: 147.
- 11- Armagh D. A safety net for the internet: protecting our children. *Juvenile* 1988; 1: 9-15.
- 12- Amanda Lenhart. *Social Media & Mobile Internet Use among Teens Young Adults*. A project of Pew Research Center. February 3, 2010.
- 13- Ronald J. Dark Guests and Great Firewalls: The internet and Chinese Security Policy. *Journal of Social issue* 2002; 58: 9-31.
- 14- Kattelyn Y. A. Mckenna. Relationship Formation on Internet: What's the big attraction. *Cyberpsychol Behav* 2005; 5: 441-53.